

AFSAM

Afrika Stratejik Arařtırmalar Merkezi Bülteni

ÜLKE PROFİLLERİ

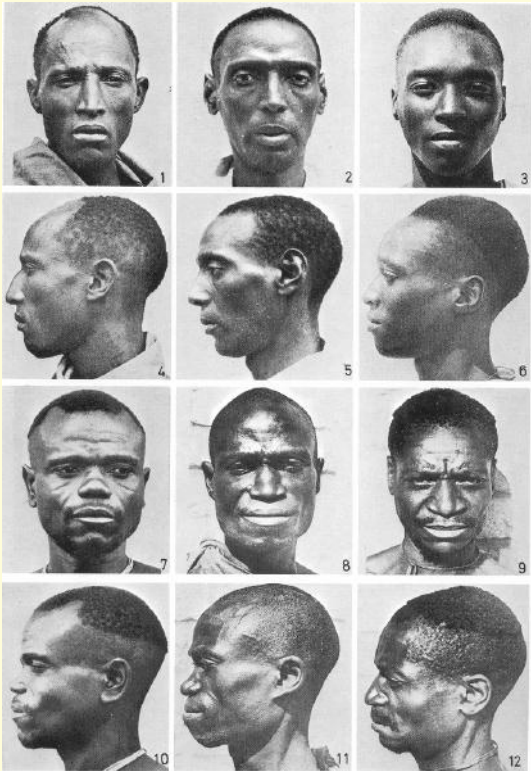
BURUNDİ

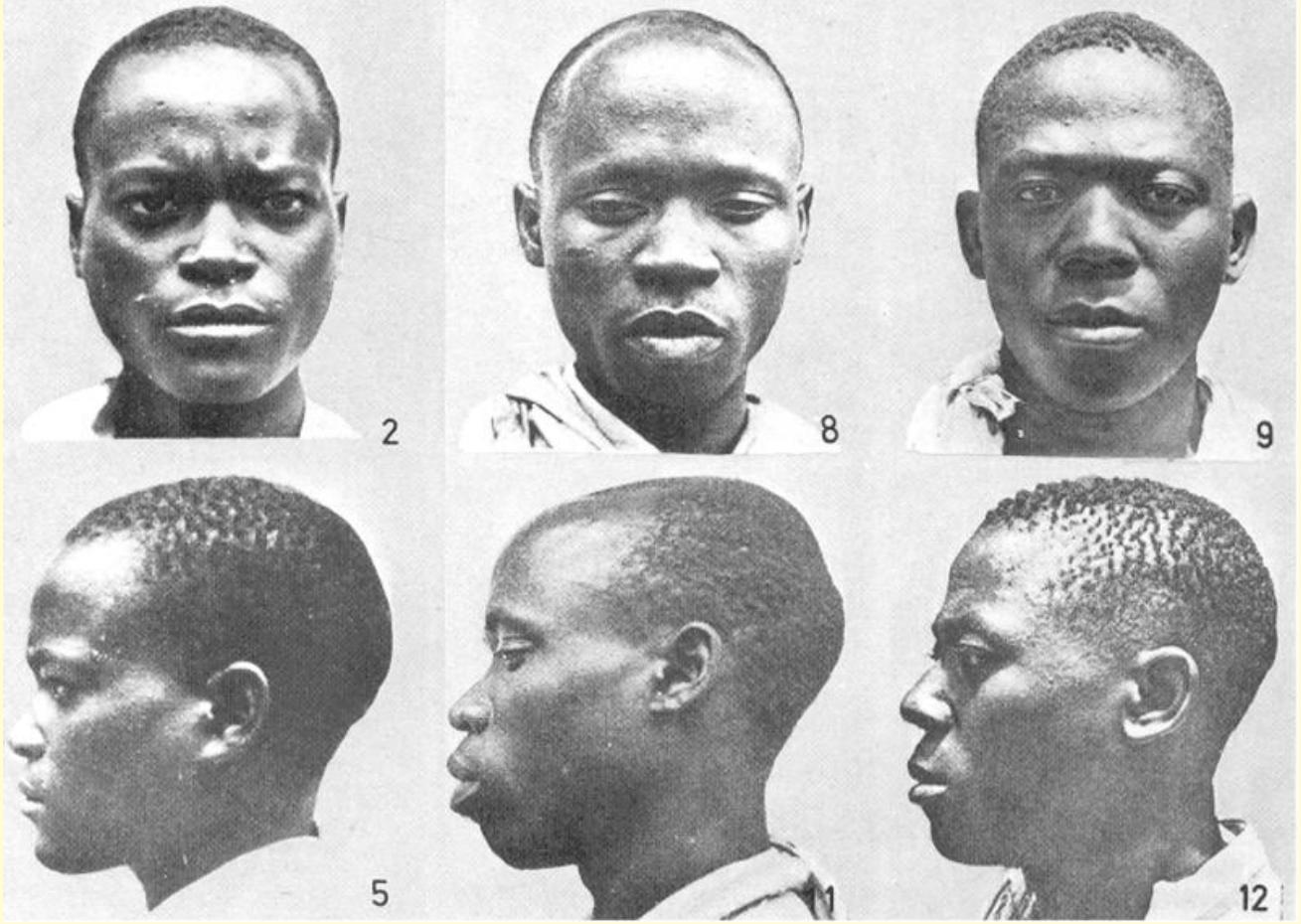
Burundi, Orta Afrika'da, Büyük Göller bölgesinde yer alan küçük bir ülkedir. Tanzanya, Ruanda, Demokratik Kongo Cumhuriyeti (Zaire) ile komşudur. Tanganika Gölü ile kıyısı vardır. Ülkede Ekvator iklimi etkili olmaktadır. Tepelik ve dağlık araziye sahiptir, doğuya gidildikçe dağların yerini yaylalara bıraktığı görülmektedir. Nüfusunun %85'i Hutulardan, %14'ü Tutsilerden oluşur. Küçük bir kısmı Twa (Pigme) ve birkaç bin Avrupalı ve Güneydoğu Asyalıdır. Ülkede dinî yapı: Hıristiyan %62 (Roma Katolikleri %62, Protestanlar %5), yerel inançlar %18, Müslüman %20'dir. Burundi; kara ile çevrili, zayıf imalat sektörü ve fakir kaynakları olan bir ülkedir. Nüfusun büyük bölümü tarımla uğraşır. Ekonomik iyileşmenin dayanağı dış kazancın %80'ini oluşturan kahvedir. Yiyecek, ilaç ve elektrik stokları yetersiz kalmıştır.

Burundi, sömürge yönetimlerinden önce, 17. Yüzyıl'dan itibaren Afrika Kıtası'nın Göller Bölgesi'nde, kendi halinde krallıkla yönetilen, kendisine ait gelenek ve yönetim yapısı olan bir ülkedir.

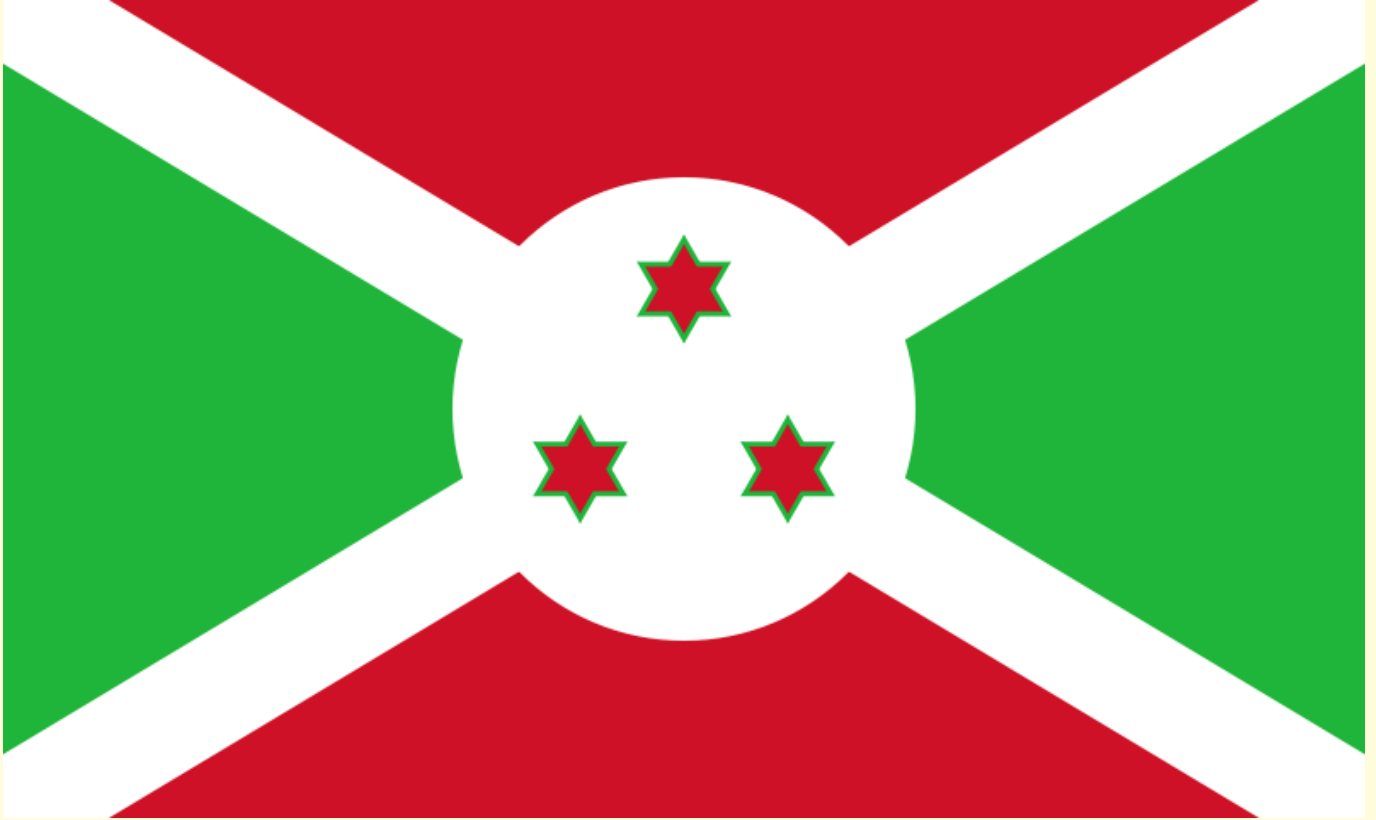
Burundi, Batı Afrika bölgesindeki ülkelerin tersine, 1800'lü yıllarda sömürgeci ülkelerle karşılaşmıştır. Sömürge ülkelerinin geç gelmesinin nedeni ise bu bölgeye karayolu ile ulaşmanın imkânsız ve verimsiz olmasıdır. Ancak 1870 yılında bir Alman gezgin Tanganyika Gölü'nü takip ederek ilk defa Burundi'ye ulaşmıştır. Bundan sonra, Afrika'nın sömürgeleştirilmesinde geç kalan Almanlar 1890 yıllarında yine Tanganyika gölünü izleyerek Burundi'ye ulaşmışlardır. İlk başlarda Almanlara karşı direnen Burundi Kralı Mwami Mwezi Gisabo, 6 Haziran 1903 yılında Almanlarla anlaşma imzalayarak Almanya'nın bir anlamda sömürgesi olmayı kabul etmiştir. I. Dünya Savaşı'nda Almanların yenik düşmesi üzerine 1919 yılında Versailles Konferansı'nda Milletler Cemiyeti kabulü ile Burundi Belçika'nın sömürgesi olmuştur. Zira o dönemde Burundi'nin doğusunda olan Zaire de Belçika'nın sömürgesi altında bulunmaktaydı. Belçika aynı dili konuşan ve aynı ırktan gelen Ruandave Burundi'yi Ruanda-Urundi adıyla tek bir yönetim altında birleştirmiştir.

Belçika yönetimi, bu dönemde, Burundi'de yaşayan grupları Hutu, Tutsi ve Twa(pigme) olarak üç ayrı etnik yapıya ayırmıştır. Bu etnik yapılar zaten vardı. Fakat Belçikalılar her birine kimlik kartı vermişler bu kimlik kartlarına da hangi etnik gruba ait olduklarını yazmışlardır. Bunu da ülkede etnik yapının derinleşmesi için yapmışlardır. Halbuki Hutularla Tutsiler arasında bir fark bulunmamaktadır. Hutular tarımla uğraşıp küçükbaş hayvan yetiştirirken Tutsiler büyükbaş hayvan yetiştirmektedirler. Böyle bir ayrımla, daha eğitilmiş veya eğitilebilir olarak kabul ettikleri Tutsileri idari, eğitim ve dini kademelere getirirken, geniş kitle olan Hutuları ise yönetimden uzak tutmuş ve kendi kaderleri ile başbaşa bırakmıştır. İlk başlarda kimlik kartları ile resmi olarak Hutu ve Tutsi olarak ayrılan toplumda, Hutular böyle bir ayrımın yapılmasına karşı çıkmışlardır. Sonraki yıllarda (1950li yıllar), Belçika yönetimi, toplumun Hutu ve Tutsi olarak ayrılmasının doğru olmadığını, Hutulara haksızlık yapıldığını ileri sürerek ve etnik bir çatışmaya meydan vermemek amacıyla, nüfus cüzdanlarındaki Hutu ve Tutsi ibarelerini kaldırmaya çalışmıştır. Ancak, çoğunlukta olan ve senelerce Tutsiler tarafından horlanıp ezildiğini iddia

eden Hutular, kendi kimliklerinden vazgeçmeyeceklerini belirterek bu girişimi engellemiştir. Diğer yandan, Burundi'de, kralların Hutu veya Tutsi grubuna ait olup olmadığı tartışılmaktadır. Burundi literatüründe, eski kralların Hutu orijinli olduğu ancak çevresindeki ordu ve hizmetçilerin Tutsi olduğu, yine kralın eşlerinin Tutsi etnik grubundan olduğu ileri sürülmektedir.

Burundi 1 Temmuz 1962 tarihinde Belçika'dan ayrılarak meşruti bir krallık olarak bağımsızlığını ilan etmiştir. 1964 yılında ise krallıktan cumhuriyet rejimine geçmiştir. Bağımsızlığından hemen sonra 2000 yılına kadar Hutu ve Tutsiler arasında amansız ve kanlı çatışmalar ve katliamlar yaşanmıştır. Esasında, bu çatışmaların en önemli nedeni, Belçika yönetiminin azınlıkta olan Tutsileri yönetime getirmeleri ve çoğunlukta olan ve tarihi süreç içerisinde Tutsilerle birlikte yönetimi paylaşmış olan Hutuları yönetim, eğitim ve din alanlarından tamamen dışlaması olmuştur. Daha sonraki yıllarda bağımsızlık yanlısı olan Tutsiler'e karşı bu sefer de çoğunlukta olan Hutuları destekleyen Belçika ülkedeki etnik çatışmanın daha da artmasına neden olduğu söylenilmektedir. 1993 yılında başlayan iç savaş 2005 yılına kadar sürmüştür. Ekim 1993'ten beri, belki 250.000 kişinin ölümü ve 800.000'inin

yurdundan edilmesiyle sonuçlanan etnik kökenli büyük şiddetten dolayı ulus büyük acılar çekmiştir. 2000 yılında Tanzanya'da Afrika Birliğinin girişimiyle taraflar (Hutu-Tutsi) bir araya getirilerek anlaşma sağlanmıştır. Bu anlaşmaya göre, iktidar Hutu ve Tutsiler arasında oransal olarak paylaştırılmıştır. Hükümet üyelerinin en az %40'ının Hutu kökenli olması (Genel nüfus içerisinde %14), Cumhurbaşkanı'nın Hutu kökenli olması durumunda 1. Cumhurbaşkanı Yardımcısının Tutsi kökenli olması gibi dengeleyici şartlar getirilmiştir. Hem Hutular, hem de Tutsiler Kirundi denilen ortak bir dili kullanmaktadır. Ayrıca, fiziksel olarak kimin Hutu kimin Tutsi olduğunu tespit etmek güçtür.

Burundi'de milis grupların silahlarını bırakarak yönetime dahil olmaları ve güvenlik güçlerinin reforme edilmesi programında Türkiye'den Olgun Altundaş isimli bir emniyet görevlisi görev almıştır.

ÜLKEDE İSLÂM VE MÜSLÜMANLAR

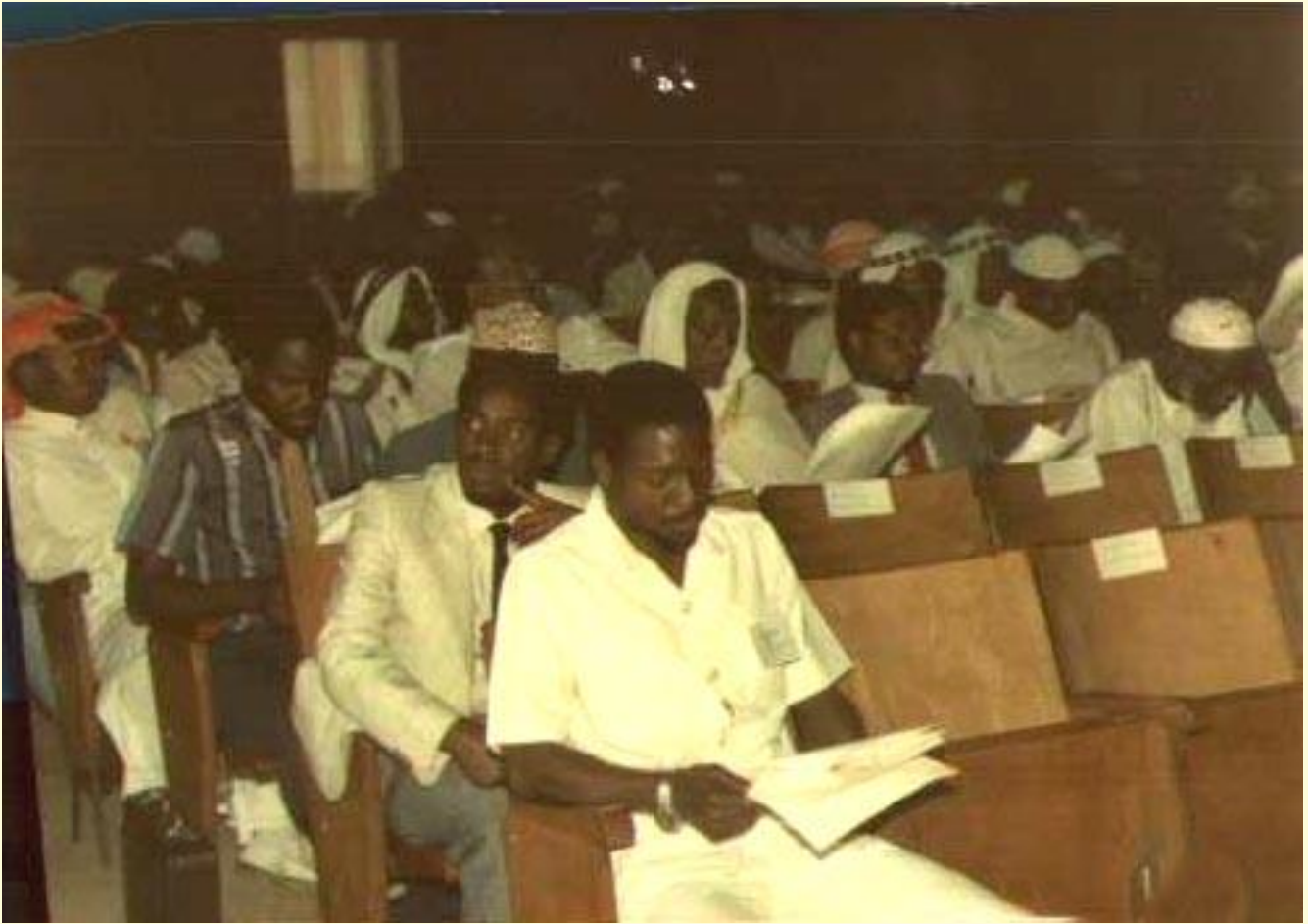
Sömürge yönetimlerinden önce çok sınırlı da olsa Nil Nehri'ni takip ederek Tanzanya, Uganda üzerinden gelen Müslüman gezginlerle temasları olmuştur. Hatta 1870'lerde misyoner kâşifler Burundi'ye ulaştıkları zaman bir krallığın olduğunu ve kralın yanında Müslüman cemaati temsil eden bir temsilcinin bulunduğunu ifade etmektedirler. Bugün Müslüman nüfus 1993 yılında % 25 idi. Şu anda farklı rakamlar verilmektedir. Kimi kaynaklar % 5 kimi kaynaklar % 10 vermektedir. Müslümanlar ise % 20 civarında olduğunu söylemektedirler. Hutuların dörtte biri ve Tutsilerin % 11'i Müslümandır.

Misyonerlik faaliyetlerinin çok yoğun olduğu Burundi'de Müslümanlar çeşitli kurum ve kuruluşlar kurmuşlardır. Bunların başında İslam Cemiyeti gelmektedir. Bu cemiyet 1943 yılında beri faaliyet göstermektedir. Bunun yanısıra Afrika İslam Cemiyeti, Burundi Arap İslam Cemiyeti ve İslam

Kültür Merkezi de ülkede faaliyet gösteren İslami kuruluşlardandır. The Community of Muslims in Burundi (COMIBU) hükümet tarafından tanınan Müslümanların temsilcisi bir kuruluştur. Fakat kendi içlerinde kavga var. Birbirlerinin liderliklerini kabul etmiyorlar. COMIBU isimli kuruluşun lideri Burundi Hükümeti tarafından atanmıştır. Başkent Bujumbura'da 1 büyük ve altı küçük camii bulunmaktadır. Müslümanların İslami eğitim veren ilkokul seviyesinde okulları bulunmamaktadır. Müslümanların bulunduğu diğer yerlerde de camiiler ve okullar bulunmaktadır.

Ülkede dört üniversite bulunmaktadır. Bu üniversitelerden üçü misyonerler tarafından kurulmuştur. Ramazan Bayramı ülkede ulusal tatil gündür. Ülkede Müslümanların çocukları devlet üniversitelerine gidemedikleri zaman mecburen misyoner üniversitelerine gitmektedirler. Müslüman toplumu eğitim konusunda çok zayıf kalmıştır.

Misyonerlerce desteklenen Hıristiyanların aksine, Burundili Müslümanlar bugüne kadar eğitim alanında elle tutulur bir yardım görememişlerdir. Müslüman çocuklar din derslerinde sadece Hıristiyanlık eğitiminin verildiği devlet okullarında ve daha da kötüsü birçok bölgede Katolik okullarında eğitim görüyorlar. İslami okulların sayısı gerçekten çok az ve bu okulların hepsinde sadece binaların kaba inşaatları bitirilip eğitime başlanmış durumdadır. Birçoğunun ne elektrik ne de su tesisatı mevcut değildir. İslami okullarda okuyan öğrencilerin tek istekleri, sadece kendilerine ait ders kitaplarının ve Kur'an-ı Kerim'i öğrenebilecekleri cüzlerinin olmasıdır.